

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 17.7.2006
COM(2006) 398 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Virszemes ūdeņu ķīmiskā piesārņojuma novēršana un kontrole Eiropas Savienībā

SEC(2006)947
COM(2006)397

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Virszemes ūdeņu ķīmiskā piesārņojuma novēršana un kontrole Eiropas Savienībā

(Teksts ar EEA nozīmi)

1. PAZIŅOJUMA MĒRĶIS

1.1. Ievads

Ūdens pamatdirektīvā (*WFD*)¹, kas pieņemta 2000. gadā, noteikts jauns ķīmisko vielu radītā virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu piesārņojuma novēršanas un kontroles režīms. Pamatdirektīvā arī noteikts, ka Komisijai jāiesniedz īpaši priekšlikumi par virszemes ūdeņu aizsardzībai prioritāru vielu sarakstu.

Ir daudz iespējamu piesārņotāju, kas var pasliktināt gan mūsu upju un ezeru, gan arī piekrastes un jūras ūdeņu kvalitāti. Ūdens vides piesārņojumu var radīt organiskās vielas, augu barības vielas, ļoti daudzas ķīmiskās vielas, kas tiek ražotas izmantošanai ar īpašu nolūku (piemēram, pesticīdi), vai izdalās dažādos ražošanas procesos (kā policikliskie aromātiskie ogļūdeņraži, kas rodas dedzināšanas procesos). Saldūdeņos nosakāmā daudzumā ir tūkstosiem individuālu vielu, un daudzas no tām var nokļūt mūsu jūrās.

Plašā lietojuma un augsto koncentrāciju dēļ upju, ezeru un piekrastes ūdeņos ierobežots skaits ķīmisko piesārņotāju identificēti par tādiem, kas rada īpašas bažas virszemes ūdeņos visā ES. Tās tiek sauktas par „prioritārajām vielām”². Atsevišķi izdalītas „prioritārās bīstamās vielas”, uz kurām tāpēc, ka tās ir toksiskas, veido noturīgu piesārņojumu un notiek to bioakumulācija, izvirzīti stingrāki vides mērķi. Bez prioritārajām vielām dalībvalstīm papildus jāidentificē citi ķīmiskie piesārņotāji, kas var kavēt Pamatdirektīvā noteikto mērķu sasniegšanu.

Virszemes ūdeņu ķīmiskā piesārņojuma novēršanas pieeja ir daļa no plašākas stratēģijas, kas pieņemta 20. gadsimta septiņdesmitajos gados. Šī ilgtermiņa politika ir pilnībā iekļauta un papildināta Pamatdirektīvā, kas ir kā integrēta, elastīga un mūsdienīga reakcija uz pastāvīgajiem draudiem, ko rada pārlietu augstas ķīmisko vielu koncentrācijas ES ūdeņos.

---

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L327, 22.12.2000., 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar 2001. gada 20. novembra Lēmumu Nr. 2455/2001/EK, ar ko izveido prioritāro vielu sarakstu ūdens resursu politikas jomā (OV L 331, 15.12.2001., 1. lpp.)

² Pamatregulas 16. pants. Pirmajā prioritāro vielu sarakstā, kas noteikts ar Lēmumu 2455/2001/EK (sk. 1. zemspītras piezīmi), iekļautas pavisam 33 individuālas prioritārās vielas un to grupas. Sīkāku informāciju par metodiku prioritāro vielu noteikšanai un par prioritāšu noteikšanas rezultātiem sk. internetā tīmekļa vietnē http://europa.eu.int/comm/environment/water/water-dangersub/pri_substances.htm

Šajā ziņojumā, kam pievienots priekšlikums direktīvai par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā³, ir plašākas vispārīgās koncepcijas pamatprincipu izklāsts un Komisijas izraudzītās politiskās pieejas pamatojums.

1.2. Kādi ir vispārīgās koncepcijas pamatprincipi?

Ķīmisko vielu ieguves, ražošanas un pārstrādes procesos var rasties to emisijas, izplūdes un zudumi atmosfērā, ūdens un cietzemes vidē. Ietekme uz vidi var būt arī atkritumiem, kas rodas, veicot šādas darbības. Tiešas izplūdes ūdenī no šahtām un rūpnīcām ir acīmredzams piesārņojuma cēlonis. Ne tik acīmredzams ir to vielu radītais piesārņojums, kas nāk no atmosfēras. Ja viela ir tirgū, to var izmantot ražošanas procesos patēriņa preču ražošanai, un var rasties arī to izplūdes, emisijas un zudumi vidē. Papildu zudumi var rasties arī produktu (piemēram, mazgājamo līdzekļu, pesticīdu, būvmateriālu) lietošanas laikā. Visbeidzot, kad materiāli kļūst par šķidriem vai cietiem atkritumiem, tie var būt vēl papildu zudumu avots.

Ūdens ķīmiskā piesārņojuma novēršanas un kontroles pasākumos tie visi ir jāņem vērā. Emisiju un procesu kontrole var samazināt zudumus gan ķīmisko vielu ražošanas laikā, gan arī pēc tam, kad tos iekļauj citos produktos. Ķīmisko vielu tirdzniecības un lietojuma ierobežojumi, tostarp atļauju piešķiršanas un apstiprināšanas procedūras, var papildus samazināt iespējamo vides piesārņojumu. Visbeidzot, efektīvu piesārņojuma samazināšanos nodrošina atkritumu attīrīšanas un to apsaimniekošanas pasākumi.

Iepriekšējā punktā minētie pasākumi vērsti uz izplūžu, emisiju un zudumu novēršanu vai kontroli, bet ar tiem vien nepietiek. Ūdens pamatdirektīvas 10. pantā noteikta „kombinēta pieeja”, kurā ietverta arī vides kvalitātes standartu (VKS) izmantošana. Pamatojoties uz datiem par vielu toksiskumu, noturību vidē un bioakumulācijas spēju, kā arī informāciju par to, kas ar vielām notiek vidē, cilvēku, floras un faunas aizsardzībai ir iespējams noteikt to maksimāli pieļaujamās koncentrācijas. Nosakot VKS ūdenim, sedimentiem, augu/dzīvnieku audu materiālam, tiek izvirzīti kritēriji, kurus ievērojot, tiek nodrošināta ūdens ekosistēmu ekoloģiskā integritāte vai cilvēku veselības aizsardzība, izmantojot ūdeni (piemēram, peldēšanai vai dzeramā ūdens iegūšanai).

Visbeidzot, kontroles pasākumu un VKS efektivitātes nodrošināšanai tie ir jāveic kopā ar efektīvu monitoringa sistēmu, kas garantē, ka šie pasākumi tiek īstenoti un VKS noteiktās vērtības ievērotas.

Šie konceptuālie pamatprincipi attiecas uz visu veidu ūdeņu piesārņojumu. Tomēr turpmāk izklāstītie apsvērumi saistīti tikai ar tiesisko regulējumu par prioritārajām vielām, un tas attiecas uz piesārņojumu ar visām tādām ķīmiskajām vielām, kas pasliktina virszemes ūdeņu kvalitāti⁴. Par pārējiem piesārņotājiem (piemēram, augu barības vielām un organiskajām vielām) tiesiskais regulējums noteikts ar citiem

³ COM(2006)397, galīgā redakcija

⁴ Kas definētas kā individuālas vielas, no kurām daļa pieder Ūdens pamatdirektīvas VIII pielikuma 1. līdz 9. punktā norādītajām grupām un klasēm

Kopienas tiesību aktiem (direktīvā par komunālo notekūdeņu attīrīšanu⁵, Nitrātu direktīvā⁶, u.c.).

1.3. Kāds virszemes ūdeņu ķīmiskā piesārņojuma tiesiskais regulējums bija agrāk?

20. gs. septiņdesmito gadu sākumā Reinā un citās Eiropas upēs tika konstatēts bīstami augsts ķīmiskā piesārņojuma līmenis, kura dēļ regulāri nobeidzās zivis. Sakarā ar to Padome pieņēma direktīvu par piesārņojumu, ko rada dažas bīstamas vielas, kuras novada Kopienas ūdens vidē (Direktīva 76/464/EEK)⁷, kurā noteikta vērienīga bīstamo vielu radītā piesārņojuma novēršanas un ierobežošanas programma. Ķīmiskos piesārņotājus sagrupēja t.s. I saraksta vielās, kas tika uzskatītas par īpaši toksiskām, noturīgu piesārņojumu veidojošām un ar bioakumulācijas spēju, par kurām tiesiskais regulējums jānosaka Kopienai, un II saraksta vielās, kas nav tik problemātiskas, un ar tām saistītais tiesiskais regulējums tika atstāts dalībvalstu ziņā. Komisija 1982. gadā sastādīja 132 vielu sarakstu, kuras varētu iekļaut I sarakstā. Līdz 1990. gadam ar piecām atvasinātajām direktīvām tika noteiktas emisiju robežvērtības un kvalitātes standarti 18 no 132 šajā sarakstā iekļautajām vielām⁸. Pēc tam, pamatojot ar likumdošanas procesa lēno gaitu un neefektivitāti Padome pārtrauca pārējo Komisijas ierosināto vielu⁹ reglamentāciju. Padome aicināja Komisiju šo politiku pārskatīt, ņemot vērā tolaik notiekošo diskusiju par jaunu piesārņojuma integrētas novēršanas un kontroles (IPNK) politiku.

IPNK Direktīva¹⁰ tika pieņemta 1996. gadā. Tajā tika iekļauti Direktīvas 76/464/EEK reglamentējošie noteikumi, kā minimālās prasības saglabājot emisiju robežvērtības. Tomēr tāpēc, ka IPNK Direktīva neattiecas uz visām iekārtām, Komisija attiecīgos pārējos Direktīvas 76/464/EEK noteikumus iekļāva grozītajā priekšlikumā par Ūdens pamatdirektīvu¹¹.

Kopš Direktīvas 76/464/EEK pieņemšanas pagājušo 25 gadu laikā Komisija publicējusi vairākus ziņojumus par tās ieviešanas rezultātiem¹². Šīs politikas panākumu novērtējums ir visai atšķirīgs. Neraugoties uz skaidri redzamu un uzskatāmu rūpniecisko punktveida avotu radītā piesārņojuma samazināšanos, ir bijušas vairākas būtiskas īstenošanas problēmas¹³.

⁵ Padomes Direktīva 91/271/EEK (OV L 135, 30.5.1991., 40. lpp.)

⁶ Padomes Direktīva 91/676/EEK (OV L 375, 31.12.1991., 1.lpp.)

⁷ OV L 129, 18.5.1976., 23. lpp.

⁸ Direktīvas 82/176/EEK, 83/513/EEK, 84/156/EEK, 84/491/EEK un 86/280/EEK (kurās izdarīti grozījumi ar Direktīvām 88/347/EEK un 90/415/EEK)

⁹ COM (90) 9 final of 8.2.1990 (ISBN 92-77-57387-2)

¹⁰ Direktīva 96/61/EK (OV L 257, 10.10.1996., 26. lpp.).

¹¹ Sk. COM(98) 76 galīgā redakcija (OV C 108, 7.4.1998., 94. lpp.), ar ko groza COM(97) 614 galīgo redakciju (OV C 16, 20.1.1998., 14. lpp.) un COM(97)49 galīgo redakciju (OV C 184, 17.6.1997., 20. lpp.)

¹² europa.eu.int/comm/environment/water/water-framework/library.htm

¹³ Galvenais šķērslis bija konceptuālā pieeja, kuras pamatā ir divas iespējas - emisijas robežvērtības vai arī vides mērķi. Ar Ūdens pamatdirektīvu tika ieviesta „kombinētā pieeja”, kurā apvienotas to abu priekšrocības. Turklāt netika noteikti precīzi ieviešanas termiņi, un nebija noteikts minimālais līmenis, zem kura piesārņojums uzskatāms par niecīgu. Neskaidrs bija arī pienākumu sadalījums starp Eiropas Komisiju un dalībvalstīm. Daļu no minētajiem jautājumiem būtu varējuši sekmīgi atrisināt ar īstenošanas norādījumiem, kas tolaik netika sniegti.

Ūdens pamatdirektīvā, kuras pamatā ir princips par piesārņojuma integrētu novēršanu, šie šķēršļi ir novērsti, un tagad tās pieeja ķīmiskajam piesārņojumam ir visaptverošāka, efektīvāka un diferencētāka. Pašreizējā priekšlikumā direktīvai Komisija ierosina atcelt arī visas pieejas atvasinātās direktīvas. Tādējādi šī pakete atvieglos arī vides likumdošanas sakārtošanu un vienkāršošanu.

2. KOMISIJAS IEROSINĀTĀ PIEEJA

Pamatojoties uz Ūdens pamatdirektīvā noteikto vispārīgo pieeju, jāpieņem konkrēti lēmumi, kas dod atbildes uz šādiem jautājumiem (kas izriet no 16. panta).

- (1) Kuras vielas jāreglamentē Kopienas līmenī?
- (2) Kādi kritēriji vai indikatori (VKS) vajadzīgi, lai pārbaudītu, vai Ūdens pamatdirektīvas mērķi ir sasniegti?
- (3) Kādi Kopienas līmeņa papildu pasākumi jāveic šo mērķu sasniegšanai?

Atbildot uz pirmo jautājumu, reglamentācijai Kopienas līmenī 2001. gadā tika apstiprināts 33 prioritāro vielu (to grupu) saraksts¹⁴. Dažas no tām rada ļoti lielas bažas, un tās identificētas kā „prioritāras bīstamās vielas”, un attiecībā uz tām Ūdens pamatdirektīvas mērķis ir 20 gados izbeigt vai pakāpeniski pārtraukt emisijas, izplūdes un zudumus.

Galvenais mērķis šim priekšlikumam direktīvai ir dot atbildes uz diviem jautājumiem, t.i., noteikt saskaņotus vides kvalitātes standartus un ierosināt kontroles papildu pasākumus.

Šā priekšlikuma sagatavošanu Komisija intensīvās un plaši izvērstās konsultācijās sākusi 2001. gadā. Apspriešanas galvenais veids bija regulāras Ekspertu konsultatīvās padomes viedokļu apmaiņas ar dalībvalstu un vairāku citu valstu (Norvēģijas, Bulgārijas un Rumānijas) pārstāvjiem, nozares ieinteresētajām personām un nevalstiskajām organizācijām. Bez tam priekšlikumu par VKS izskatījusi arī Toksikoloģijas, ekotoksikoloģijas un vides zinātnes komiteja (*SCTEE*). Visbeidzot no 2004. gada jūnija līdz septembrim konsultācijas par direktīvas projektu notika rakstveidā.

Kā sagatavošanas procesa daļa tika veikti divi pētījumi, uz kuriem pamatojas ietekmes novērtējums¹⁵. Ietekmes novērtējumā analizēti trīs galvenās iespējas un daudzi to apakšvarianti.

1. iespēja: priekšlikumu neiesniegt, tādējādi regulējumu atstājot pilnīgi dalībvalstu ziņā.
2. iespēja: iesniegt tikai priekšlikumu par saskaņotajiem VKS un papildu samazināšanas pasākumu noteikšanu atstāt dalībvalstu ziņā.

¹⁴ Sk. 1.un 2. zemspējas piezīmi.

¹⁵ SEC(2006)947

3. iespēja: iesniegt priekšlikumus gan par VKS, gan par Kopienas līmeņa emisiju kontroles pasākumiem.

Turpmāk tās aprakstītas nedaudz sīkāk.

2.1. Vides kvalitātes standarti

Vides kvalitātes standarti (VKS) ir piesārņotāju vielu koncentrācijas, kuras nedrīkst pārsniegt, lai neapdraudētu cilvēku veselību un vidi. Ūdens pamatdirektīvā ar vides kvalitātes standartiem nosaka vides mērķi nodrošināt „virszemes ūdeņu labu ķīmisko stāvokli”, un tāpēc tie ir kritēriji, pēc kuriem novērtēt, kā dalībvalstis ievēro noteiktās prasības (sk. 2. panta 24. punktu).

Daži VKS ūdeņiem jau ir noteikti Kopienas līmenī (sk. 1.3 sadaļu). Bez tam lielākā daļa dalībvalstu ir noteikušas vispusīgus valsts, reģionālos vai atsevišķu upju baseinu VKS. Pašlaik ES prioritārajām vielām noteiktie valstu kvalitātes standarti ir ievērojami atšķirīgi. Šā iemesla dēļ dalībvalstīs ir arī atšķirīgs aizsardzības līmenis un dažādi noteikumi ūdens lietotājiem (piemēram, uzņēmumiem).

Komisija uzskata, ka VKS noteikšanai prioritārajām vielām, kuras ir ES līmeņa jautājums, jānodrošina, ka direktīvas īstenošana atbilst šajā juridiskajā dokumentā noteiktajām prasībām, kas visās dalībvalstīs ir salīdzināmas. Bez tam novērtējumam ir vajadzīgs saskaņots pamats, jo īpaši upju baseiniem, kas atrodas vairāku valstu teritorijās. Turklāt, nosakot VKS, jāņem vērā arī citas attiecīgās politikas jomas, piemēram, ķīmiskās vielas un pesticīdi, un jānodrošina bīstamības riska novērtējumu saskaņotība.

Tā kā labākais paņēmieni šo mērķu sasniegšanai ir prioritārajām vielām noteikt Kopienas līmeņa saskaņotos VKS, tika noraidīta 1. iespēja – priekšlikumu neiesniegt.

2.2. Piesārņojuma kontroles pasākumi

Ūdens pamatdirektīvā bez VKS papildus ir noteikts arī, ka Komisijai jāiesniedz priekšlikumi Kopienas līmeņa piesārņojuma kontroles pasākumiem, lai samazinātu prioritāro vielu radīto piesārņojumu vai pakāpeniski izskaustu prioritāro bīstamo vielu emisijas, izplūdes un zudumus. Šim nolūkam ir iespējams un var izmantot ļoti daudz dažādu kontroles pasākumu, sākot ar produktu ierobežošanu (piemēram, tirdzniecības un lietojuma ierobežojumiem), ierobežojumu noteikšanu ražošanai (piemēram, labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem, emisiju robežvērtībām), un beidzot ar ekonomiskajām metodēm (piemēram, nodokļiem par herbicīdiem).

Jau pirms Ūdens pamatdirektīvas ir pieņemti Kopienas tiesību akti, kas veicina Ūdens pamatdirektīvā noteikto mērķu sasniegšanu. Jo īpaši būtisku ieguldījumu dod citas ar ķīmiskajām vielām (tostarp pesticīdiem un biocīdiem) un rūpniecisko piesārņojumu saistītās politikas jomas. Bez tam kopš 2000. gada saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 16. panta 6. punktu Komisija ir iesniegusi daudzus priekšlikumus un pieņēmusi lēmumus par piesārņojuma ierobežošanas pasākumiem attiecībā uz

konkrētām prioritārajām vielām¹⁶. Ūdens pamatdirektīvas mērķu sasniegšanai būtisku ieguldījumu dos arī pašlaik notiekošā to tiesību aktu pārskatīšana un pārstrādāšana, kas attiecas uz ķīmiskajām vielām¹⁷. Visi šie ES tiesību akti un politikas virzieni sīkāk aprakstīti ietekmes novērtējumā.

Tomēr tiesību aktu lielākā daļa vēl nav pilnībā īstenoti. Tāpēc nav iespējams noteikt, vai Ūdens pamatdirektīvas mērķus varētu sasniegt, īstenojot šos politikas virzienus, un vai arī tad saglabāsies trūkumi, kuru novēršanai vajadzīgi Kopienas pasākumi.

Šī problēma tika ņemta vērā, arī analizējot dažādo iespēju sociāli ekonomisko ietekmi. Saskaņā ar 3. iespēju tika izteikti daudzi apsvērumi par ES līmeņa pasākumu (tostarp emisijas robežvērtību) noteikšanu nozarēm, kuras tie skars visvairāk, konkrēti runa ir par ķīmisko rūpniecību (galvenokārt hlors un pesticīdi), čuguna un tērauda, krāsaino metālu ražošanu, PVH un naftas pārstrādi. Novērtējot šo iespēju, noskaidrojās, ka šāds variants būtu ļoti dārgs (sīkāk sk. ietekmes novērtējumu). Tad, iespējams, varētu būt ietekme arī uz nodarbinātību. Pamatojoties uz pieejamajiem datiem, ekonomiski izdevīgāks, elastīgāks un samērīgāks risinājums varētu būt papildu pasākumu (tostarp emisiju robežvērtību) noteikšanu atstāt dalībvalstu ziņā. Tāpēc nesamērīgi augsto izmaksu dēļ 3. iespēja tika noraidīta.

Visbeidzot, Komisija uzskata, ka pašlaik spēkā esošo Kopienas tiesību aktu kopums visumā nodrošina Ūdens pamatdirektīvas mērķu sasniegšanu. Tajā pašā laikā ietekmes novērtējums liecina, ka attiecībā uz prioritārajām vielām ekonomiski izdevīgākā un samērīgākā pieeja ir pieņemt skaidri saprotamus saskaņotos standartus, to sasniegšanai dalībvalstīm dodot iespējami lielu rīcības brīvību. Ja dalībvalstīm būs pietiekamas liecības, ka nepieciešami papildu Kopienas līmeņa pasākumi, saskaņā ar pašlaik spēkā esošajiem tiesību aktiem var izmantot vairākus mehānismus, kas dalībvalstīm dod iespējas nodot Komisijai apspriešanai.

2.3. Priekšlikuma ietekme

Izraudzītajai politikai, t.i., 2. iespējai tika veikts sociālo un ekonomisko izmaksu novērtējums. Aprēķinātās izmaksas ir apmēram 700 milj. euro gadā, kas ir ievērojami mazāk par 3. iespējas izmaksām. Ietekmes novērtējums nepārprotami liecina, ka politikas labākais variants ir 2. iespēja, t.i., saskaņoto VKS pieņemšana ES līmenī.

Pēc šā pētījuma tika veikti turpmāki novērtējumi. Pirmkārt, novērtējums par pašreizējo atbilstību ierosinātajiem VKS liecina, ka tā jau tagad ir labāka par izmaksu aprēķiniem pieņemto līmeni. Organiskajām vielām atbilstība visumā varētu pārsniegt 75 %, bet metāliem 50-80 %. Taču izmantotā informācija ir nepilnīga, jo nav monitoringa datu par ES 10 jaunajām dalībvalstīm, kā arī par dažām prioritārajām

¹⁶ Piemēram, lēmumus par dažu pesticīdu neiekļaušanu Direktīvas 91/414/EEK I pielikumā (sk. Lēmumu 2004/247/EK par simazīnu, 2004/248/EK par atrazīnu), priekšlikumu direktīvai par kalnrūpniecības atkritumiem (COM (2003) 319 galīgā redakcija), priekšlikumus tirdzniecības un lietošanas ierobežojumu noteikšanai saskaņā ar Direktīvu 76/769/EEK (piemēram, par pentahlordifenilēteri vai trihlorbenzoliem), dzīvsudraba stratēģiju (COM (2005) 20 galīgā redakcija), kā arī Regulai (EK) Nr. 850/2004 par noturīgu organisko piesārņojumu.

¹⁷ Priekšlikums par REACH (COM (2003) 644, galīgā redakcija)

vielām. Zemāka par iepriekš minēto ir niķeļa, svina un vairāku organisko vielu atbilstība.

Lai, pieņemot saskaņotos VKS, izdarītu pareizāko izvēli un izraudzītos piemērotāko pieeju, tika izvērtēti arī vairāki apakšvarianti. Pats svarīgākais ir tas, ka tika pieņemts lēmums par pamatprincipu izveidot saistību ar citās ES likumdošanas jomās veiktajiem novērtējumiem tā, lai nodrošinātu dažādu politikas jomu saskaņotību. Daļa no šiem riska novērtējumiem vēl nav pabeigti, un par niķeli un svinu nav paredzams, kad tos varētu pabeigt. Tāpēc Komisija ir apņēmusies VKS priekšlikumu grozīt, ja izrādīsies, ka šim priekšlikumam izmantotais pašreizējais novērtējums un galīgais riska novērtējums ir ievērojami atšķirīgi.

Vēl var minēt tādus apakšvariantus, kas atspoguļo pieejas VKS noteikšanai sedimentiem, biotai, metāliem un dzeramā ūdens ņemšanas vietu aizsardzības zonām. Apsprieda arī ar atbilstību saistītos analīžu un monitoringa aspektus. Visumā apakšvarianti tika izraudzīti tā, lai iespējami samazinātu priekšlikuma ietekmi, vienlaikus nodrošinot augsta līmeņa vides aizsardzību.

Visbeidzot, VKS izskatīšana Toksikoloģijas, ekotoksikoloģijas un vides zinātnes komiteja (*SCTEE*) zinātniskajā komitejā un priekšlikumu projektu vērtēšana plašākās konsultācijās rakstveidā palīdzēja tos sakārtot, piemēram, izņemot ārā dažus obligātus emisiju kontroles mērķus. Bez tam, ņemot vērā jaunākos datus un *SCTEE* izteiktās piezīmes, vairākām prioritārajām vielām tika precizēti ierosinātie VKS. Lielākajā daļā gadījumu (piemēram, par niķeli, svinu, dzīvsudrabu, nonilfenolu un policikliskajiem aromātiskajiem oglekļa hidrokarbiem) pēc pārskatīšanas zinātniskajā komitejā VKS sākotnēji paredzētās prasības tika pazeminātas.

Ar šīm izmaiņām būtu jāpaaugstina pašlaik sasniegtās atbilstības līmenis un jāsamazina priekšlikuma ekonomiskā ietekme.

2.4. Priekšlikuma priekšrocības

Ietekmes novērtējumā ierosinātie pasākumi izvērtēti arī no priekšrocību viedokļa – gan kā tiešs ekonomisks izdevīgums, gan netiešs labums. Tāpat kā parasti arī šoreiz ietekmes novērtējumā pašreizējā posmā nav iespējams aprēķināt kopējo ekonomisko efektu un to izteikt ar kādu konkrētu skaitli. Pie tieša ekonomiska izdevīguma pieskaitāmas, piemēram, dzeramā ūdens sagatavošanas izmaksu pazemināšanās un kaitīgas vielas saturošu nogulšņu daudzuma samazināšanās, iespējamajai kopējai ekonomijai sasniedzot 100-400 milj. euro gadā. Sprotams, ka priekšlikums pilnībā varētu izmantot šo iespēju, jo dzeramā ūdens attīrīšana no prioritārajām vielām un tā sagatavošana lietošanai būs jāveic arī pēc tam, kad priekšlikums būs pilnībā īstenots.

Bez tam sagaidāms, ka no tā iegūs zivsaimniecība un gliemeņu audzētāji, un uzņēmumiem palielināsies iespējas izmantot tīrākas tehnoloģijas. Jārodas arī vairākām ar vidi un sociālo sfēru saistītām priekšrocībām, piemēram, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanās un palielināšanās, kaitīgās ietekmes samazināšanās uz peldētājiem un sērftotājiem, sedimentu piesārņojuma samazināšanās, mazāka uzkrāšanās barošanās jeb trofiskajās ķēdēs, piemēram, dzirdot mājlopus un medījumdzīvniekus ar upju un ezeru ūdeni.

Visbeidzot, priekšlikumam būtu ievērojami jāsamazina administratīvais slogs. Saskaņoto VKS pieņemšana dalībvalstīs atbrīvos no nepieciešamības zinātniski pamatotu standartu noteikšanai veikt visām līdzīgu sagatavošanas darbu. Priekšlikums optimizē un vienkāršo uzraudzības un ziņošanas pienākumus, kas jo īpaši saistīts ar piecu esošo direktīvu atcelšanu.

3. UZ PRIORITĀRAJĀM VIELĀM VĒRSTIE PASĀKUMI ESOŠAJĀS POLITIKAS JOMĀS

Kā jau tika minēts, ierosinātajā direktīvā netiek paredzēti nekādi emisiju kontroles papildu pasākumi. Komisija uzskata, ka dalībvalstu rīcībā ir Ūdens pamatdirektīvas mērķu sasniegšanai pietiekams tiesiskais regulējums. Tomēr, lai vēl vairāk pastiprinātu attiecīgo ES tiesību aktu saskaņotību un efektivitāti saistībā ar Ūdens pamatdirektīvu, Komisija ierosina vairākus konkrētus pasākumus.

1. pasākums – direktīvu grozījumi

Laikposmā no 2006. gada līdz 2007. gadam jāpārskata vairākas direktīvas, veicot attiecīgus grozījumus, jo īpaši Direktīvas 96/61/EK un 91/414/EEK. Komisija paredzējusi šo pārskatīšanu izmantot, lai novērtētu, vai šos tiesību aktus nav iespējams padarīt efektīvākus attiecībā uz prioritāro vielu radītā piesārņojuma novēršanu un kontroli. IPNK Direktīvā tādējādi *inter alia* varētu iekļaut tiešu norādi prioritārajām vielām atļauju piešķiršanas procedūrās. Pesticīdu direktīvā pie pastiprināmajiem elementiem *inter alia* pieskaitāmi ar jūras vidi saistītie riska faktori. Bez tam pašlaik tiek izstrādāti modeļi kaitīgās ietekmes novērtēšanai upes baseina līmenī, ņemot vērā arī citus riskus, līdzīgus tiem, kas saistīti ar dzeramā ūdens ņemšanu. Šādus modeļus turpmāk varētu izmantot risku novērtēšanas procesā.

2. pasākums – ieviešanas un izpildes uzlabošana

Saskaņā ar pašlaik spēkā esošajiem Kopienas tiesību aktiem dalībvalstīs *drīkst* kontrolēt prioritāro vielu emisijas, izplūdes vai zudumus, vai arī tām tas ir *jādara*, lai gan diemžēl to noteikumi netiek ieviesti konsekventi un vienveidīgi. Piemēram, attiecībā uz piesārņotājiem vides kvalitātes standartus varēja un vajadzēja noteikt saskaņā ar Direktīvu 76/464/EEK. Ja šie kvalitātes standarti tiek regulāri pārkāpti, atkarībā no pārkāpšanas cēloņiem vai iemesliem dalībvalstīs var veikt daudzus dažādus pasākumus vairākās politikas jomās, ieskaitot Direktīvu 91/414/EEK (piemēram, atļauju pārskatīšana) vai Direktīvu 96/61/EK (piemēram, atļauju pārskatīšana). Savukārt noteiktu bīstamo vielu ražošana, laišana tirgū un lietošana reglamentēta Eiropas līmenī, un visumā tā būs arī turpmāk, lai gan dalībvalstīs, stingri ievērojot Līgumā paredzētos nosacījumus, ūdens vides aizsardzībai tirdzniecības un lietojuma ierobežojumus var noteikt arī valsts līmenī¹⁸.

Esošo ES tiesību aktu ieviešanas un izpildes uzlabošanai Komisija ar Ūdens pamatdirektīvas īstenošanas vienoto stratēģiju saistītajos jautājumos veiks informācijas apmaiņu ar dalībvalstīm, lai dalītos pieredzē un veiktu viedokļu apmaiņu par esošajām iespējām, „veiksmes stāstiem” un „labākajiem paņēmieniem”.

¹⁸

Sk., piemēram, Komisijas 2002. gada 31. oktobra Lēmumu 2002/884/EK (OV L 308, 9.11.2002., 30. lpp.)

3. pasākums – informācija no dalībvalstīm par Kopienas pasākumu nepieciešamību

Komisija noteiks dalībvalstīm skaidri saprotamas un pārredzamas procedūras par to, kā sniedzama tāda informācija par prioritārajām vielām, kas nepieciešama Kopienas lēmumu pieņemšanai. Šo procedūru pamatā jābūt Ūdens pamatdirektīvas 12. pantam, un tajās jānosaka termiņi, kārtība un forma, kādā attiecīgajām komitejām vai lēmēj institūcijām jāsniedz šāda informācija saskaņā ar attiecīgo juridisko instrumentu.

4. pasākums – informācijas pieejamības uzlabošana

Iepriekš minētā informācija jāiegūst turpmāko dažu gadu laikā, aizpildot šo robu zināšanās. Šim nolūkam noteikti noderēs Piesārņotāju vielu izplūžu un izplatīšanās Eiropas reģistrs¹⁹. Informāciju par izplūdēm, emisijām un zudumiem Komisija papildinās ar ziņām par prioritārajām vielām, un jo īpaši datiem par vides kvalitāti, tās izmaiņu tendencēm, prioritāro vielu izplūdēm un izplatīšanos ūdens vidē. Šim nolūkam Komisija kopā ar Eiropas Vides aģentūru (*EEA*), Kopīgo pētniecības centru (*JRC*) un Statistikas ģenerāldirektorātu (*ESTAT*) izstrādā kopīgi izmantojamu „Ūdens informācijas sistēmu Eiropai” (*WISE*)²⁰.

4. SECINĀJUMS

Ūdens pamatdirektīvā un šajā Komisijas priekšlikumā direktīvai par vides kvalitātes standartiem ūdens politikas jomā attiecībā uz prioritārajām vielām virszemes ūdeņos noteikti skaidri, nepārprotami un pastāvīgi mērķi. Šie mērķi ir vērsti uz ūdens vides un cilvēka veselības augsta līmeņa aizsardzību jautājumos, kas saistīti ar šo vielu koncentrāciju kaitīgo iedarbību, tām nokļūstot ūdenī. Bez tam tie nozarēm iekšējā tirgū paaugstina apstākļu salīdzināmību.

Lai šo mērķu sasniegšanai nodrošinātu pasākumu ekonomiski efektīvāko un samērīgāko līmeni un to atbilstošāko kombināciju, Komisija uzskata, ka, ievērojot subsidiaritātes principu, dalībvalstīm jādod iespējami liela rīcības brīvība. Tāpēc Komisijas direktīvā netiek ierosināti nekādi īpaši vai papildu pasākumi, un tā vērsta uz dažādu jau esošu Kopienas juridisko instrumentu izmantošanu un to efektivitātes paaugstināšanu šajā paziņojumā izklāstītajā veidā.

Ja esošie EU tiesību akti tiek ieviesti pilnībā, šīs daudzšķautņainās un kompleksās problēmas risināšanai kā tīkls tiek nodrošināta visu savstarpēji saistīto politikas jomu stingra saskaņotība. Tomēr, iegūstot arvien jaunas zināšanas par vides noslodzēm, tās stāvokli un ietekmi uz vidi, mēs neizbēgami konstatējam, ka šajā tīklā ir vietas, kuras var uzlabot, un trūkumi, ko var novērst.

¹⁹ Regula (EK) Nr. 166/2006 (OV L 33, 4.2.2006., 1. lpp.)

²⁰ Dokumentu par *WISE* koncepciju sk. <http://europa.eu.int/comm/environment/water/water-framework/transposition.html>